

ANALYSE (BEHEERSING) FRAUDERISICO'S GEMEENTE HEUSDEN 2024

Concerncontroller

17 januari 2025

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
1. Evaluatie actuele ontwikkelingen en incidenten.....	4
1.1 Nieuwe financiële applicatie	4
1.2 Frauderisico's en de accountantscontrole.....	4
1.3 Evaluatie incidenten	5
2. Actualisatie frauderisico-inventarisatie.....	5
2.1 Proces actualisatie frauderisico's	5
2.2 Nieuwe risico's.....	5
2.3 Actualisatie risico-inschattingen.....	5
3. Geplande acties voor 2024.....	6
3.1 Bewustwordingsacties integriteit.....	6
3.2 Bewustwordingsacties ondermijning	6
3 Conclusie voor onze aanpak van frauderisico's.....	7
4 Acties voor 2025 op het gebied van frauderisico's	7

Inleiding

Begin 2022 is het rapport 'Beheersing frauderisico's gemeente Heusden 2022' vastgesteld. Hierin is vastgelegd hoe frauderisico's worden beheerst. Het beheersen van de frauderisico's kan niet als losstaand onderdeel worden gezien. In de aanpak is opgenomen dat actuele ontwikkelingen die raken aan frauderisico's geregistreerd worden waarna periodiek beoordeeld wordt of de maatregelen nog passend zijn. Uiteraard worden ook incidenten gemonitord waarbij wordt beoordeeld of wijzigingen in de beheersing noodzakelijk zijn. Minimaal jaarlijks wordt vastgesteld of de uitgangspunten nog passend zijn en de risicoanalyse nog overeenkomt met de realiteit, waarna indien nodig actualisatie plaatsvindt.

Dit is de analyse over 2024 die plaatsvindt in deze risicomangementcyclus. Naast bovengenoemde aandachtspunten wordt hierin ook teruggeblikt op de andere acties met betrekking tot frauderisico's. Uiteraard worden er ook weer nieuwe acties voor het komende jaar benoemd.

1. Evaluatie actuele ontwikkelingen en incidenten

Dit hoofdstuk biedt een overzicht aan van de actuele ontwikkelingen die raken aan frauderisico's. Daarnaast worden incidenten geëvalueerd om te zien of deze van invloed zijn op de uitgangspunten die vastgelegd zijn.

1.1 Nieuwe financiële applicatie

Vanaf 1 januari wordt gewerkt met een nieuwe financiële applicatie ter ondersteuning van de organisatie. Deze applicatie vervangt zowel de oude financiële administratie als de applicatie die gebruikt werd voor factuurverwerking. Deze applicatie is uitermate relevant voor de (beheersing van) fraude risico's. Bij de inrichting van de applicatie is hier rekening mee gehouden. Eén van de speerpunten was een verbeterde beheersing rondom het inkoopproces. Dit zou kunnen (of moeten) zorgen voor een verlaging van de frauderisico's.

Voor 2024 is deze nieuwe applicatie nog niet van invloed geweest. Het ligt echter voor de hand om in 2025, na invoering, specifieke processen rondom uitgaande geldstromen ook in het kader van de frauderisico's extra aandacht te geven. Dit werd vooraf niet nodig geacht vanuit de overtuiging (vertrouwen) dat medewerkers weten wat er nodig is, dat er wordt gewerkt vanuit de bestaande (goede) situatie en we te maken hebben met een gangbare applicatie. Bovendien is de verwachting dat in de eerste periode van het gebruik nog wijzigingen nodig zijn om te zorgen voor een optimale ondersteuning van de organisatie. Deze kunnen dan direct meegenomen worden.

De nieuwe applicatie is geen aanleiding om de uitgangspunten zoals vastgesteld ten aanzien van de beheersing van frauderisico's te herzien.

1.2 Frauderisico's en de accountantscontrole

De accountant heeft zoals gebruikelijk in het najaar van 2024 de interim-controle uitgevoerd. Naar aanleiding hiervan is inmiddels een concept managementletter beschikbaar. Hieruit komen twee aandachtspunten naar voren ten aanzien van frauderisico's. Deze zijn gelijk aan vorig jaar:

- de accountant ziet de mogelijkheid tot verbetering van de frauderisicobeheersing door gerichte interne controles uit te voeren naar frauderisico's;
- er is nog geen frauderesponsplan opgesteld.

Gerichte interne controles

We zien voornamelijk geen meerwaarde voor de structurele uitvoering van gerichte interne controles op frauderisico's. Deze risico's lopen mee in de reguliere werkzaamheden en/of interne controle. Incidenteel worden wel aanvullende onderzoeken gedaan. Zo heeft in 2024 een extra onderzoek plaatsgevonden naar de toegangsbeveiliging van de meest gevoelige applicaties. Hieruit zijn geen bijzonderheden naar voren gekomen die zorgen voor een verhoogd frauderisico.

Overigens zou een actualisatie van de frauderisico's naar aanleiding van de implementatie van de nieuwe financiële applicatie zoals benoemd in de vorige paragraaf ook kunnen worden gezien als een verdiepend onderzoek naar deze frauderisico's. Binnen de organisatie wordt dit echter als regulier werk gezien. Een waardevolle houding om te zorgen dat er voldoende bewustwording is voor dit thema.

Frauderresponsplan

De accountant beveelt aan een frauderesponsplan op te stellen zodat duidelijk is wat gedaan moet worden wanneer er sprake is van (een vermoeden) fraude. Tot op heden is hier geen apart plan voor

geschreven en werd het beschikbare integriteitsbeleid voldoende geacht. Naar aanleiding van deze eerdere aanbeveling was in het werkplan opgenomen om in 2024 te beoordelen of een apart plan van toegevoegde waarde is.

Op basis van de gevoerde gesprekken en analyse van de beschikbare documenten is (opnieuw) geconcludeerd dat een afzonderlijk plan niet noodzakelijk is. Er zijn voldoende handvatten beschikbaar over hoe gehandeld moet worden bij een (vermoeden van) fraude. Een vergelijking tussen voorbeelden van andere organisaties en de reeds beschikbare interne documenten laat zien dat de bestaande protocollen één specifiek onderdeel missen. Hierin staat niets over het veiligstellen van data. Dit is echter ook niet relevant bij alle soorten fraude en laat zien dat in iedere situatie opnieuw beoordeeld moet worden wat de relevante stappen zijn bij een (vermoeden van) fraude.

Op basis van bovenstaande is er geen aanleiding om de uitgangspunten zoals vastgesteld ten aanzien van de beheersing van frauderisico's te herzien.

1.3 Evaluatie incidenten

In 2023 heeft een incident plaatsgevonden waarvan de afwikkeling in 2024 was. Dit heeft geleid tot extra maatregelen in de relevante processen. Ook wordt de casus gebruikt voor het creëren van bewustwording bij de collega's. Er is geen aanleiding om de uitgangspunten zoals vastgesteld ten aanzien van de beheersing van frauderisico's te herzien.

Daarnaast zijn er een aantal situaties gesignaleerd met een verhoogd frauderisico. In al deze situaties is hier actie op ondernomen door het voeren van gesprekken en extra inzet op bewustwording.

2. Actualisatie frauderisico-inventarisatie

De frauderisico-inventarisatie is ook dit jaar geactualiseerd. Iedere verantwoordelijke manager heeft voor alle risico's een nieuwe inschatting gedaan van de kans op voorkomen en de mogelijke gevolgen (financieel en imago). Daarnaast is specifiek uitgevraagd of er nieuwe frauderisico's en/of maatregelen zijn.

2.1 Proces actualisatie frauderisico's

Het risicomanagementproces wordt ondersteund door een applicatie. Dit is voor de frauderisico's niet anders. In deze applicatie zijn alle frauderisico's opgenomen en gekoppeld aan de relevante clusters en de verantwoordelijke manager(s). Vervolgens zijn hier ook de genomen maatregelen in geregistreerd.

In het geval van de frauderisico's wordt jaarlijks uitgevraagd hoe de actuele risico inschatting eruit ziet. Dit gaat over de kans op voorkomen en de verwachte gevolgen. Bij gevolgen wordt er (bij frauderisico's) onderscheid gemaakt naar financieel en imago. Alle managers hebben in december deze uitvraag gehad en hun nieuwe inschattingen geregistreerd.

2.2 Nieuwe risico's

Er zijn dit jaar geen nieuwe risico's bijgekomen.

2.3 Actualisatie risico-inschattingen

Er zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de risico-inschattingen. Er zijn een aantal nieuwe maatregelen getroffen (of aangescherpt in de uitvoering) echter deze blijken niet van invloed op de risico-inschatting.

De fraude rapportage is nog steeds in ontwikkeling. Er is een eerste opzet beschikbaar met de informatie over risico's en maatregelen. Deze rapportage geeft ten opzichte van de oude versie meer informatie over de risico's en maatregelen per proces.

3. Geplande acties voor 2024

Bij de analyse van de (beheersing) van de frauderisico's over 2023 zijn een aantal acties benoemd voor 2024. Dit zijn de acties naast het expliciteren en beoordelen van (de impact van) ontwikkelingen en incidenten.

De eerste acties waren gericht op een frauderesponsplan, actualisatie van de risico-inschattingen en de rapportage van frauderisico's. Hierover is in het vorige hoofdstuk al gerapporteerd. Aan de andere acties is gedurende 2024 op de volgende manier invulling gegeven.

3.1 Bewustwordingsacties integriteit

Bij nieuwe medewerkers is er nog steeds veel aandacht voor integriteit en alles wat daarmee samenhangt. Dit is echter niet alleen voor nieuwe medewerkers van belang, maar voor alle medewerkers. Voor terugkerende thema's is op verschillende momenten aandacht gevraagd, voornamelijk via het intranet. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om de bereikbaarheid van interne en externe vertrouwenspersonen, maar ook om geschenken en nevenwerk.

In het laatste kwartaal zijn voorbereidingen getroffen voor een nieuw programma integriteit in de Heusdense school. De eerste ideeën worden op dit moment uitgewerkt en het is de bedoeling om dit programma in 2025 te kunnen lanceren. Hierdoor wordt integriteit onder de aandacht gebracht bij alle medewerkers. Door een eigen programma in de Heusdense School kan dit op maat gedaan worden binnen onze context en, naast een algemeen deel, bijvoorbeeld ook onderscheid naar functie gemaakt worden.

Verder is begin 2024 het beleid rondom Verklaringen omtrent gedrag politiegegevens (VOG-P) aangepast. Gedurende het jaar zijn deze aanvragen voor specifieke functies gedaan, naast de reguliere VOG's. Daarnaast is het vanaf 2024 beleid om ook voor tijdelijke (inhuur)krachten een VOG aan te vragen.

3.2 Bewustwordingsacties ondermijning

In juni 2024 zijn samen met de Taskforce-RIEC en vier Meierijgemeenten (Vught, Meierijstad, St-Michielsgestel en Boxtel) twee weerbaarheidsweken georganiseerd. Er zijn in totaal 9 trainingen georganiseerd:

- E-learning van de VNG voor de collega's van financiën;
- E-learning van de VNG over fraude-alertheid in de zorg voor de collega's van het sociaal domein;
- "Hoe herken ik een drugslab?" door Bureau Drugszaken voor alle medewerkers;
- Training Weerbaarheid en agressie door Caroline Koetsenruijter voor alle collega's;
- Training Bestuurlijk instrumentarium ondermijning door Franc Pommer voor de juristen;
- Ondermijning en drugs door de politie en het Bestuurlijk Interventieteam de Meierij voor alle collega's;
- Training Brabantse norm weerbare overheid voor P&O en directie;
- Training Rijksrecherche voor het MT, P&O en de directie.

Buiten deze weerbaarheidsweken om hebben in januari en februari alle toezichthouders en Boa's een training gevolgd bij Loods 12 in Breda over het herkennen van ondermijnende criminaliteit in de openbare ruimte. En in mei 2024 is een training georganiseerd voor de collega's van het KCC en Burgerzaken op het thema mensenhandel.

Bestuurlijk hebben de gemeenteraadsleden op 10 december 2024 tijdens een gezamenlijke radenavond met de gemeenten Waalwijk en Loon op Zand stilgestaan bij het thema integriteit.

3 Conclusie voor onze aanpak van frauderisico's

Op basis van de ontwikkelingen, incidenten (geen) en actualisatie van de frauderisico's is er geen aanleiding de aanpak zoals vastgesteld te actualiseren.

4 Acties voor 2025 op het gebied van frauderisico's

Uiteraard wordt ook in 2025 de cyclus doorlopen waarvoor eind van het jaar ontwikkelingen en incidenten expliciet in beeld worden gebracht. Daarnaast staan de volgende acties op de planning:

- vanwege de implementatie van de nieuwe financiële applicatie worden de (fraude)maatregelen in het inkoopproces en het betaalproces opnieuw in beeld gebracht zodat een duidelijk beeld ontstaat van de actuele (fraude)risico's (concerncontroller, juni);
- in 2025 komt er een integriteitsprogramma binnen de Heusdense School. De inrichting hiervan moet in de eerste helft van het jaar duidelijk zijn (P&O, hele jaar);
- er zijn dit jaar al stappen gezet om de rapportage van frauderisico's te verbeteren. Dit kan echter nog verder verbeterd worden (concerncontroller, november);
- P&O gaat door met de huidige aanpak waaronder eed/belofte en bewustwordingsacties in het kader van integriteit, bijvoorbeeld over geschenken en nevenwerk. (P&O, hele jaar);
- cluster Veiligheid en Handhaving gaat door met de bewustwordingsacties in het kader van ondermijning, zowel voor MogelijkMakers als bestuursleden. Op dit moment staan er nog geen specifieke trainingen gepland in 2025. Na het intensieve jaar 2024 worden deze georganiseerd naar behoefte van clusters. Op 27 maart 2025 is er een thema-avond veiligheid voor de raadsleden. De focus zal in 2025-2026 liggen op het verhogen van de meldingsbereidheid onder inwoners, het versterken van de informatiepositie en bewustwording rond het thema digitale veiligheid. (VH, hele jaar);
- actualiseren risico inschatting door de managers, onder andere gebaseerd op de werking van de maatregelen door deze te testen bij de verbijzonderde interne controle (december).